

VYJMENOVANÁ SLOVA

Přehled vyjmenovaných slov

Vyjmenovaná slova mají v českém jazyce jedinečnou pozici. Jsou naší jazykovou zvláštností a zároveň základním stupněm, elementární znalostí každého, kdo považuje češtinu za svůj mateřský jazyk. Provázejí nás všechna po celý život. Na základní škole jsou pro žáky nechtěnou povinností, která jim ztrpčuje život. Ve zbytku života Čechů jsou však automatickou samozřejmostí, se kterou se denně setkávají, znovu a znovu ji užívají. Vyjmenovaná slova se stávají prvním posudkem o nás, kdykoli jsme v reálném životě nuceni užít psané podoby jazyka. Za jejich znalost nás nikdo nepochválí a neotvírá nám automaticky cestu k lepším zítřkům, ale pokud v psaní těchto slov chybujeme, okamžitě na sebe strhneme nechtěnou a velmi negativní pozornost. Několik chyb v psaní i/y nám může vynést titul méně inteligentního člověka. Pokud se budeme ucházet o zaměstnání, budoucí nadřízený o nás nezíská špatné mínění například pro neznalost slovo tvorného rozboru, ale chyby ve vyjmenovaných slovech ho v lepším případě rozesmějí, ale častěji budou znamenat náš neúspěch.

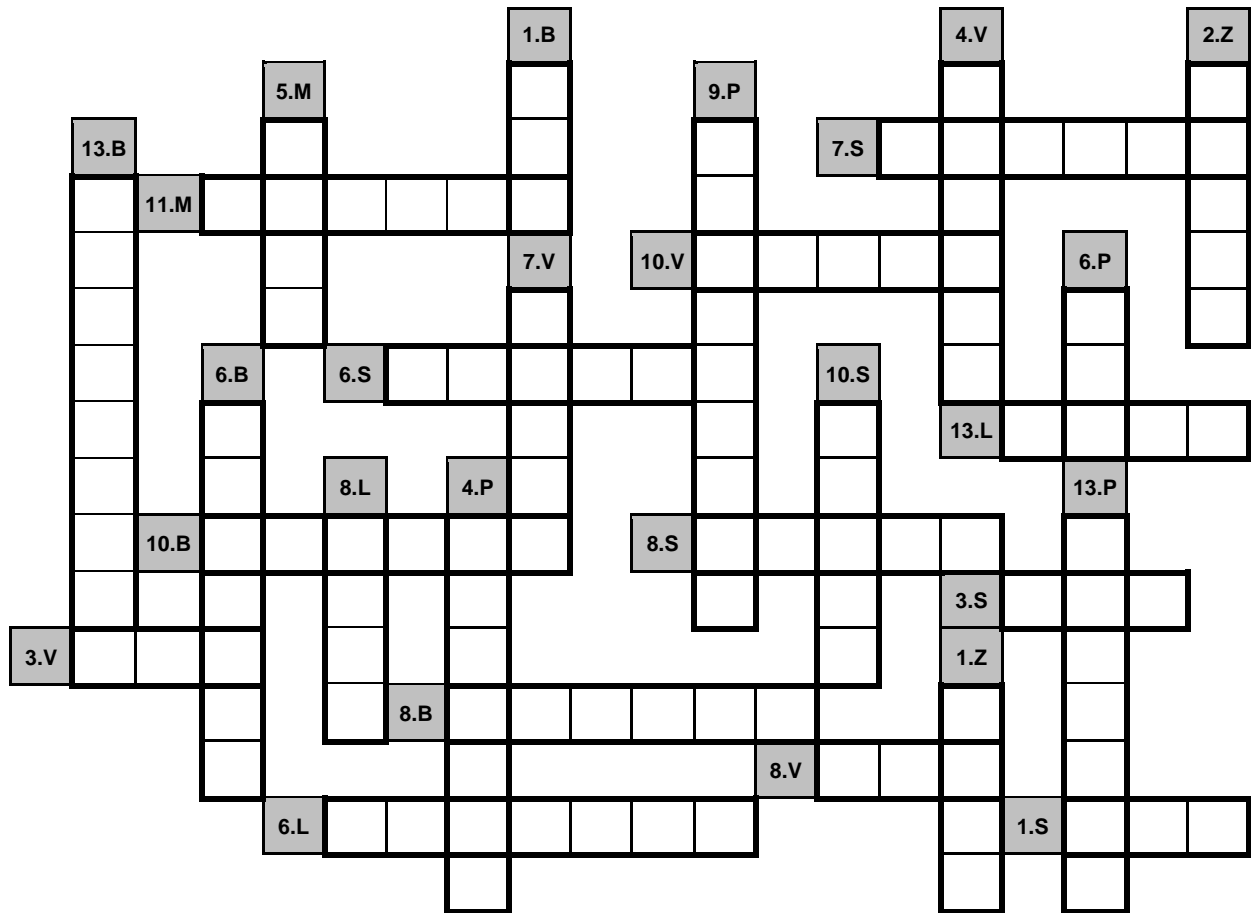
Abychom všem výše uvedeným následkům předešli, budeme dnešní hodinu věnovat přehledu vyjmenovaných slov a zkusíme si je několika způsoby procvičit a upevnit.

ÚKOL 1: Doplňte do tabulky vyjmenovaná slova:

B	být - _____ - obyvatel - _____ - příbytek - _____ - dobytek - _____ _____ - _____ - kobyly - _____ - Přibyslav
L	_____ - mlýn - blýskat se - _____ - plynout - _____ - vzlykat - _____ - lýtko - _____ - _____ - plyš
M	my - _____ - mýlit se - _____ - hlemýžď - _____ - zamykat - _____ - dmýchat - _____ - Litomyšl
P	_____ - pytel - pysk - _____ - pyl - _____ - klopýtat - třpytit se - _____ - pykat - pýr - _____ - čepýřit se
S	syn - _____ - sýr - _____ - sychravý - usychat - _____ - sýček - _____ syčet - _____
V	_____ - výt - výskat - _____ - žvýkat - _____ - výr - vyžle - _____ - a slova s předponou _____
Z	brzy - _____ - _____

ÚKOL 3: SOUTĚŽ – scrabble

Do příslušných řádků doplňte co nejrychleji po sobě jdoucí vyjmenovaná slova. (5M = páté v pořadí po m)

Chtáky u vyjmenovaných slov

V šestém ročníku jsme opakovali přehled vyjmenovaných slov, který nám připomněl výčet jednotlivých vyjmenovaných slov od daného písmene. Dnešní hodinu se zaměříme na výjimky, které se často v psaném textu užívají a jsou zaměňovány s vyjmenovanými slovy. Zamysleme se nad významem slov stejně znějících, abychom byli schopni odůvodnit příslušný pravopis.

ÚKOL 1: Vyjmenovaná slova, která mi působí problémy:

ÚKOL 2: K uvedeným slovům napište slova se stejným významem. V řádku doplňte slova stejně znějící, ale s odlišným pravopisem:

jmenovat se:	_____	projev únavy, nudy :	_____
trpět za chybu:	_____	zařikat při hře:	_____
noční pták:	_____	krouživý pohyb vody:	_____
jásat radostí:	_____	probírat vlasy:	_____
chybovat:	_____	příjemný člověk:	_____
holý:	_____	mazlit se:	_____
vodní pták:	_____	keř, strom:	_____
existovat:	_____	tlouct někoho:	_____

ÚKOL 3: Přiřaďte odpovídající slovo do příslušné věty:

NABÝT × NABÍT	Voják _____ pušku. _____ vědomí. _____ baterku do foťáku.
BYDLO × BIDLO	Papoušek seděl na _____. Pálí ho dobré _____.
LYŽE × LÍŽE	V zimě jezdím rád na _____. Kočka _____ mléko z misky.
LÝČÍ × LÍČÍ	Na výstavě jsem viděl střevice z _____. Na ples se maminka ráda _____.
MY × MI	Řekni _____ tvůj názor. _____ jsme báječní přátelé.
MÝT × MÍT	Po večeři nechci _____ nádobí. _____ svůj vlastní názor.
PÝCHA × PÍCHÁ	_____ je špatná lidská vlastnost. Trn růže _____.
PYL × PIL	_____ je jemný prášek v květu. Petr _____ v létě hodně vody.
SÝRA × SÍRA	Chytil myš na kousek _____. _____ patří mezi chemické prvky.
SYPAL × SÍPAL	Byl nachlazen, a proto _____. Sedlák _____ zrní drůbeží.
VÝŠKA × VÍŽKA	_____ rozhledny byla 90 metrů. _____ je malá věžička.
VYJE × VIJE	Pes _____ na měsíc. Adélka _____ krásné věnečky .

ÚKOL 4: Označte věty, které jsou napsané správně, ☒. Dávejte pozor na všechny pravopisné jevy:

- Na Malé straně pobývali v minulosti významní spisovatelé, kteří jsou píchou českého národa.
- Po bitvě na bílé hoře pozbila česká šlechta pýchu a národ zavzlykal.
- Tatínkovy rady jsem slýchával ve svízelných situacích, ale často se mýjely účinkem.
- Na vysoké lýsce brzičko dozrají oříšky, které ale obvikle posbírání hbitá veverka přebývající v dutině po starém sýčkovi.
- Vyšlapal na úpatí hory, aby prozkoumal výběžek, a vtom zpozoroval neobvyklé jeskynní otvory.
- Před Vánocemi se nebe vyjasnilo a z nebeských výšin zemi zasáhl třeskatý mráz.
- Pilným studiem na vysoké škole nabil mnoha vědomostí, které uplatnil při výskumu léčivých bylin.

Slova příbuzná slovům vyjmenovaným

V minulém školním roce jsme se věnovali slovům, ve kterých se často v pravopise chybí, neboť jsou zaměňována s vyjmenovanými slovy. Abychom předešli dalším možným chybám, zaměříme se dnešní hodinu na slova příbuzná, která jsou odvozená od slov vyjmenovaných a jejichž příbuznost nemusí být na první pohled patrná.

ÚKOL 1: Ověřte si své znalosti. Správnou variantu zakroužkujte:

Doby/ivatelé by/ili při dobý/ívání tvrze velmi krutí a s tamějšími obi/yvateli se by/ili na život a na smrt. Byla to těžce nabi/ytá zkušenost. Petr bi/yje často svého sourozence. O prázdninách rodiče bí/yly/ili celý by/it. Velitel udal povel: „Nabý/ít pušku. Pal.“ Převozník pomocí bi/ydla odpi/ychoval loďku od břehu a převážel ly/idi do svých oby/idlí. Pálilo ho dobré by/idlo. Hokejisté si dali předsevzetí dobý/ít letošní rok ví/ytězství. Sí/yček měl na by/idle dobré bi/ydlo. Lehce naby/il, lehce pozby/il. Z dovolené jsme se vrátili s nabi/ytyými dojmy. Na stráni kvetlo bí/ylí.

ÚKOL 2: Vybarvěte slova, která jsou příbuzná s daným vyjmenovaným slovem:

mýt – modře, sýr- žlutě, smýkat – fialově, žvýkat – zeleně, výskat – červeně, předponu vy, vý – oranžově, vysoký – hnědě,

smýčit	výška	průsmyk	výsknout	syreček	syrovinka	výšina
výběh	mydlina	Vysočany	mýt	myčka	smyčec	mýtina
mycí	vyskýtat se	smýkat	výše	umýt	žvýkání	výkřik
umyvadlo	mýval	žvýkat	mýto	zvyšovat	mýtit	vysočina
výskyt	žvýkací	smyk	sýr	mydlit	sýrový	výskat
výbor	smyčka	vyšší	zavýskat	přežvýkavec	žvýkačka	vysoko
navyšovat	syrovátka	převyšovat	výskot	výborný	výstavba	vyhodit

Pokud některé slovo v tabulce zbylo, napište ho na řádek a zkuste dopsat vyjmenované slovo, od kterého bylo utvořeno: _____

ÚKOL 3: Doplňte do vyjmenovaných slov i/y:

Z lesa se oz_valo kv_lení, tu a tam b_lo sl_šet houkání s_čka. Lovec v_táhnul z p_tle neob_čejný úlovek. L_bí se m_pověst o statečném B_vojovi. V_měna pl_noměru se ukázala zb_tečnou. Pel_něk patří mezi léčivé b_liny. V ohradě se pásala kob_la s b_lou l_s_nou. Sl_bil mi, že se mnou půjde do kina. Sníh se nádherně třp_til, ale lep_l se nám na lyže a m_ jsme klop_tali ke skup_ně stromů nad úžlab_nou, kde stál náš příb_tek. Kovář rozdm_chal oheň ve v_hni. Třp_t hvězd l_di vždy váb_l. Zapřažený ps_k sm_kal voz_kem z jedné strany na druhou. Brz_ráno se v_dal m_slivec do lesa na obhlídku. Petře, nebuď l_knavý. Zb_ňkova žádost b_la zam_tnuta. Na v_kend hlásí s_lný v_tr a m_sty i krupob_tí.

Souhrnné opakování vyjmenovaných slov

V jednotlivých ročnících jsme si zopakovali přehled vyjmenovaných slov, zaměřili se na pravopis slov příbuzných a pozornost jsme věnovali i slovům, která svým významem s vyjmenovanými slovy nesouvisí a mají jiný pravopis. Dnešní hodinu si zkusíme prověřit znalosti, které jsme doposud získali. Každý si tak může zhodnotit, jak se mu podařilo téma vyjmenovaných slov zvládnout.

ÚKOL 1: Napište celkový počet vyjmenovaných slov:

B		L		M		P		S		V		Z	
---	--	---	--	---	--	---	--	---	--	---	--	---	--

Celkový součet	81
----------------	----